

Slovo k povzbuzení na sobotu 28. listopadu 2020, sobotní památku Panny Marie
Biblická čtení: Zj 22,1-7; Ž 95; Lk 21,34-36

Milé sestry, milí bratři,

dnes, na poslední den liturgického roku, těsně před začátkem adventu, otevíráme poslední kapitulu knihy Zjevení a tím i poslední kapitulu Nového zákona a Písma svatého vůbec.

V úryvku, v dnešním prvním čtení, se nejprve před námi rozevře krásný obraz nebe, pak zazní ujištění o pravdivosti v Apokalypse doposavad přečteného, nakonec slyšíme slib, že Kristus přijde brzy, a povzbuzení k zachovávání prorockých slov celé knihy.

Nebe je v pěti verších vykresleno velmi silnými obrazy: Je trůnem Božím a Beránkovým, trůnem Otce i Syna, zpoza něj vytéká řeka živé vody, voda Ducha svatého. Uprostřed nebe roste strom života, nesoucí dobré plody a mající listy s uzdravující mocí pro všechny národy. V nebi už není prokletí, služebníci Beránkovi budou hledět na jeho tvář a jeho jméno ponosou na čele. A v nebi bude jen den a světlo.

Prvotním rájem, jak o něm čteme na začátku knihy Genesis, biblické dějiny začínají, vizí konečného ráje v posledních dvou kapitolách knihy Zjevení končí. Díky tomuto Janovu vidění nebe můžeme spolu s ním zahlédnout, že konečné nebe bude něčím ještě mnohem velkolepějším a nevyslovitelnějším než prvotní stav. Než stav prvotní rajské zahrady, kdy člověk na úsvitu lidských dějin vyšel z Boží ruky a sice nějak prožíval Boží blízkost, ale ne natolik silně a bezprostředně, aby se nepokusil sám sebe zbožštit jezením ze stromu poznání dobrého a zlého, a tak ztratil přístup ke stromu života uprostřed zahrady.

Rozdíl mezi prvním a druhým rájem se odráží již v rozdílech obou obrazů: V Edenu také byla řeka, která napájela zahradu, ale nebeská řeka je jiná, lepší, je plná vody jasné jako křišťál, je to řeka vytékající zpoza Božího trůnu Beránkova a nenapájí už jen zahradu, nýbrž celý svět. Je to řeka Boží, řeka Božího Ducha. Strom života je také bohatší než ten v ráji, je to celé stromoví (v řečtině totiž není slovo *dendron*, „strom“, nýbrž *xylon*, lépe přeložitelné právě jako „stromoví“), nejen jeho ovoce, které plodí po celý čas, ale dokonce už i jeho pouhé listí má uzdravující moc. Je to strom Kristův, možná i kříž, jeho listí Boží milost. Z nebe už nemůže být nikdo vyhnán, narozdíl od zahrady v Edenu, veškeré prokletí je už Beránkem zahlazeno, sejmuto, není již vyhnání z ráje. A lidé hledí na tvář Boží a Beránkovu, narozdíl od Adama, prvního člověka, který na Boha přímo patřit nemohl. V nebi už není střídání dne a noci, světla a tmy, jak tomu je ve stvořeném světě, v nebi je jen světlo, světlo Boží.

Nebe je v celém Písmu svatém vykreslené celou řadou krásných obrazů – od obrazů připomínajících ráj na zemi, přes obraz svatební hostiny, představu nebe jako místa blaženého odpočinku a spočinutí, občerstvení a věčné radosti po pravici Beránkově až po dnešní obraz nového ráje.

A právě dnešní obraz nebeské blaženosti spočívající především v hledění na Boha a Beránka, «budou hledět na jeho tvář», je obzvlášť krásný a důležitý. «Nyní (Boha) vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uvidíme tvář v tvář. Nyní poznávám částečně, ale potom poznám plně, jako Bůh zná mne» píše apoštol Pavel ve svém prvním listě Korintským. «Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobní, protože ho spatříme takového, jaký je» čteme v Prvním listě Janově. A apokalyptik Jan nyní vidí, že se v nebi skutečně děje.

Blažené patření (latinsky *visio beatifica*) jako důsledek konečného zbožštění člověka Kristovou milostí (řecky *theosis*) je totiž jedním z nejzákladnějších a nejdůležitějších vyjádření nebeské blaženosti, nebeské radosti. Duše člověka v nebi bude bezprostředně patřit na Boha, bude mít vidění Boží podstaty (*visio divinae essentiae*) a v tomto patření bude zažívat štěstí a blaženost (*fruitio et dilectio*), což bude duši plně stačit, jak učí církev.

Že tomu tak skutečně věříme a že se tato blaženost týká už nyní duší, které jsou v nebi, bylo dogmatizováno ve známé bule papeže Benedikta XII. *Benedictus Deus* z roku 1336: «Svou apoštolskou autoritou definujeme, že podle všeobecného Božího ustanovení duše všech

svatých, kteří zemřeli před Kristovým utrpením [...] a všech ostatních věřících, kteří zemřeli po přijetí Kristova svatého křtu, na nichž ve chvíli smrti nebylo či nebude, jestliže zemřou v budoucnu, nic k očišťování, anebo jestliže na nich bylo nebo bude něco k očišťování, když se po smrti očistili [...] ještě před vzkříšením jejich těl a před posledním soudem – a to po nanebevstoupení Pána a Spasitele, Ježíše Krista – byly, jsou a budou v nebi, jsou přidruženy k nebeskému království a k nebeskému ráji s Kristem spolu se svatými anděly. A po utrpení a smrti našeho Pána Ježíše Krista viděly a vidí božskou podstatu intuitivním nazíráním a také tváří v tvář bez prostřednictví jakéhokoliv stvoření».

A můžeme se odvážit dodat, že blažená duše v Bohu také intuitivně (tedy „bezprostředně“) nazře – tajemně a pro nás zatím nyní nepředstavitelně – i proměněnou část svého mikrosvěta, tedy své blízké, všechny a všechno, s kým a čím se člověk v životě potkal, i to se stane součástí «nového nebe a nové země», respektive té části, kterou nějak snad rozpozná.

Blažené patření tedy, *vsio beatifica*, v něm spočívá věčná radost a věčné naplnění. Zrak je sice jen jedním z pěti smyslů, ale ne nadarmo se říká, že je smyslem nejdůležitějším a také smyslem – aspoň v našem chápání – zahrnujícím nějak i všechny ostatní. Takto přeci také běžně používáme slova jako „viditelný“ či „neviditelný“, kdy nemáme zpravidla na mysli jen vizuální vjem, ale pod viditelností či neviditelností obecně myslíme jakoukoli smyslovou vnímatelnost či nevnímatelnost. Nebo když řekneme, že něco nějak „vidíme“, nemáme na mysli jen vidění očima, ale především celkové vnímání a chápání.

Jistěže jde o jazyk, o použití slov jako metafor, o princip, kdy se část použije pro celek, přesto platí, že zrak je ze všech smyslů tím nejdůležitějším a nějak zahrnuje i ty ostatní, přinejmenším jako *pars pro toto*. To platí i o zraku duchovním, který – v biblické i teologické mluvě – tak není jen viděním duše, ale zároveň nějak i souhrnem vnímání i všemi ostatními duchovními smysly, tedy i duchovního slyšení, citění, chutnání a hmatání. Proto je blažené zření (*vsio beatifica*) vždy také zakoušením a vychutnáváním si (*fruitio et dilectio*) Boží blízkosti, a to již bez zprostředkování čehokoli stvořeného, prostě «tváří v tvář». Blažené zření tak zahrnuje celého člověka, celou jeho duši a jednou i vzkříšené a proměněné tělo.

Krásně se pokusil tuto tajemnou nebeskou zkušenost zachytit – jako ilustraci příslušného místa v Dantově *Božské komedii* – Gustave Doré: Jako zdroj veškerého světla je uprostřed viděn sám Bůh, v jasnu lze rozpoznat trojúhelník symbolizující Trojici, jeho jasem je ozářeno celé nebe, zástupy okřídlených nebeských duchů vycházejících ze světla a ve spirálách kroužících kolem něj, celé je to krásné. Snad měl Doré na mysli i slova žalmu «v tvém světě uvidíme světlo», když ilustraci („osvětlení“) napsaného tvořil.

Že celé Písmo svaté je tak – Boží inspirací – strukturováno vlastně jako cesta z prvního ráje, který člověk svým hříchem ztratil, k ráji konečnému, mnohem velkolepějšímu, který byl člověku a celému světu otevřen Kristem, je velmi výmluvné. Výmluvné proto, že uprostřed této cesty přichází Kristus, aby člověka do ráje dovedl, dovedl zpět k Bohu, odkud vzešel.

Ježíš Kristus je «světlo ze světla, pravý Bůh z pravého Boha», naše patření na něj, na jeho přítomnosti je tak už zde na zemi začátkem patření na Boha, naše přátelství s Kristem, náš vztah s ním, naše následování Krista počátkem nebeské blaženosti. «Blaze tomu, kdo bude zachovávat prorocká slova této knihy» končil dnešní úryvek. Vždyť nejen kvůli smrti na kříži se Boží Syn stal člověkem, ale také proto, abychom již zde ve světě, kde nemůžeme Boha vnímat nikdy přímo ale vždy jen prostřednictvím stvořeného (křesťanství), mohli Boha a jeho dobrotu zakoušet. A toužit po její konečné plnosti v nebi a toužit k ní pomoci i druhým, všem kolem sebe. «Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujeme: Slovo života» začíná První list Janův.

«Proto bděte a modlete se v každé době, abyste mohli všemu tomu, co se má stát, uniknout a obstát před Synem člověka» jsou slova samotného Krista, kterým končí dnešní úryvek evangelijní, také poslední letošního liturgického roku.

Kéž bychom do zítra začínajícího adventu vstoupili s touhou po blaženém patření na Boha...